



SVEA HOVRÄTT  
Mark- och miljööverdomstolen  
060201

**DOM**  
2022-09-23  
Stockholm

Mål nr  
M 3388-22

### **ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE**

Östersunds tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2022-03-07 i mål M 2181-21, se bilaga A

### **PARTER**

#### **Klagande**

Kommunstyrelsen i Sollefteå kommun  
881 80 Sollefteå

#### **Motpart**

1. B. N.

2. R. N.

### **SAKEN**

Förbud mot utsläpp av avloppsvatten från avloppsanläggning på fastigheten A i Sollefteå kommun

---

### **MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT**

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Kommunstyrelsen i Sollefteå kommuns beslut den 16 december 2020, KS-2020-1367 och KS-2020-1375, dnr 2018.2369, om förbud mot utsläpp av avloppsvatten från avloppsanläggningen på fastigheten A i Sollefteå kommun.

---

Dok.Id 1850787

**Postadress**  
Box 2290  
103 17 Stockholm

**Besöksadress**  
Birger Jarls Torg 16

**Telefon**  
08-561 670 00  
08-561 675 50

**E-post:** svea.hovratt@dom.se  
www.svea.se

**Telefax**

**Expeditionstid**  
måndag – fredag  
09:00–16:30

## YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

**Kommunstyrelsen i Sollefteå kommun** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa kommunstyrelsens beslut.

B. N. och R. N. har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

## UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

**Kommunstyrelsen** har anfört i huvudsak följande. Avloppsanläggningen belastas av två relativt stora bostadshus där det ena huset används som permanentbostad och det andra som fritidsbostad. Enligt den skiss över anläggningen som fastighetsägarna har gett in är ytan för infiltrationsanläggningen 15 m<sup>2</sup>. Dimensioneringen av anläggningen är för liten.

För att få en god nedbrytningsprocess av organiskt material och av sjukdomsframkallande mikroorganismer är det viktigt att anläggningen syresätts. Syresättning erhålls via luftningsrör som därför är en viktig komponent för anläggningens funktion. Eftersom anläggningen saknar luftningsrör kan inte syretillförseln säkerställas och därmed fungerar inte den biologiska reningsprocessen tillfredsställande. Därtill saknar anläggningen fördelningsbrunn. Det är slutligen oklart om avloppsanläggningen upprätthåller ett tillräckligt skyddsavstånd till grundvattnet.

B. N. och R. N. har vidhållit vad de tidigare anfört och tillagt i huvudsak följande. Fastigheten utgörs av en släktgård som har varit i släktens ägo sedan 1809. Det är endast en person som bor på gården. Huset som tidigare använts som fritidsbostad används numera som förråd. Belastningen på avloppsanläggningen är därför låg och kommer så vara under överskådlig framtid.

Inloppsröret till trekammarbrunnen reparerades i maj 2021. Därefter är nivån i brunnen i nivå med utloppsröret. Gällande grundvattnet är vattennivån 12,50 m under gårdens

markyta. Med hjälp av GIS-verktyg kan det konstateras att den intilliggande älvens vattenyta också ligger cirka 12,50 m under gårdens markyta.

### **MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL**

Alla som bedriver en verksamhet ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet kan medföra sådan skada eller olägenhet. Det är verksamhetsutövarens ansvar att visa att de krav som följer av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken uppfylls (se 2 kap. 1 § och 2 kap. 3 § miljöbalken).

Utsläpp av avloppsvatten i mark utgör miljöfarlig verksamhet. Avloppsvatten ska avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. För detta ändamål ska lämpliga avlopps- anläggningar eller andra inrättningar utföras (se 9 kap. 1 § 1 miljöbalken och 9 kap. 7 § första stycket miljöbalken).

På fastigheten finns två bostadshus där det ena används som permanentbostad. Avloppet från WC samt bad-, disk- och tvättvatten leds till en avloppsanläggning som består av en slamavskiljare i form av en trekammarbrunn. För avloppsanläggningens utförande finns ett tillstånd från 1978. I beslutet anges att avloppsanläggningen ska utföras i enlighet med Statens Naturvårdsverks publikation 1974:15.

En tillsynsmyndighet kan ställa ytterligare krav med stöd av miljöbalkens allmänna hänsynsregler när det gäller utsläpp från en enskild avloppsanläggning som, såsom i detta fall, har fått tillstånd att inrättas enligt äldre hälsoskyddslagstiftning (se rättsfallet MÖD 2003:134).

Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömning.

Såsom kommunstyrelsen pekat på i sitt överklagande finns det brister i avloppsanläggningen som gör att den inte har tillräcklig reningskapacitet. Bristerna består bland annat av att anläggningen saknar fördelningsbrunn och luftningsrör samt att infiltrationsanläggningen har för liten yta, särskilt sett till att två bostadshus är anslutna till anläggningen. Dessa brister innebär att det finns en risk för att avloppsvatten släpps ut från anläggningen utan att genomgå en tillräcklig rening.

Ett förbud mot att släppa ut avloppsvatten från anläggningen kan inte anses mer ingripande än vad som behövs. Kommunstyrelsen har därför haft fog för att förbjuda utsläpp från den. Det innebär att kommunstyrelsens beslut ska fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ylva Osvald, hovrättsrådet Gösta Ihrfelt, tekniska rådet Claes Becker och tf. hovrättsassessorn Simon Nesterud, referent.

Föredragande har varit Anna Nordenskjöld.



ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT  
Mark- och miljödomstolen

**DOM**  
2022-03-07  
meddelad i  
Östersund

Mål nr M 2181-21

## **PARTER**

### **Klagande**

1. R. N.

2. B. N.

### **Motpart**

Kommunstyrelsen i Sollefteå kommun  
881 80 Sollefteå

## **ÖVERKLAGAT BESLUT**

Länsstyrelsen Västernorrlands beslut den 23 juni 2021 i ärende nr 505-254-2021,  
se **bilaga 1**

## **SAKEN**

Förbud mot utsläpp av avloppsvatten från fastigheten A, Sollefteå kommun

---

## **DOMSLUT**

Med ändring av länsstyrelsens beslut upphäver mark- och miljödomstolen  
Kommunstyrelsen i Sollefteå kommuns beslut den 16 december 2020,  
KS-2020-1367 och KS-2020-1375, dnr. 2018.2369.

---

### **BAKGRUND OCH YRKANDEN M.M.**

Kommunstyrelsen i Sollefteå kommun (kommunstyrelsen) beslutade den 16 december 2020 genom delegationsbeslut att förbjuda B. N. och R. N. att från och med den 31 oktober 2023 släppa ut spillvatten från WC och Bad-, Disk- och Tvätt (BDT) från avloppsanläggningen på fastigheten A i Sollefteå kommun. Beslutet upphör att gälla om avloppsvattnet genomgår en rening som har godkänts av myndigheten. B. N. och R. N. överklagade kommunens beslut till Länsstyrelsen i Västernorrlands län (länsstyrelsen), som avslog överklagandet. B. N. och R. N. har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

### **YRKANDEN M.M.**

B. N. och R. N. har yrkat att mark- och miljödomstolen, med ändring av länsstyrelsens beslut, upphäver kommunstyrelsens beslut. Som skäl för talan har de anfört bl.a. följande. Länsstyrelsens beslut är felaktigt. Angående brister i avloppsanläggningen har mark- och miljödomstolen vid Östersunds tingsrätt i dom, mål nr M 523-19, slagit fast att ”avluftning och/eller ålder inte är skäl att inte godkänna avlopp av denna typ”. Därmed är argument som att ”anläggningen är mer än 40 år gammal” och ”anläggningen saknar också avluftningsrör” inte giltiga. Gällande påstått läckage i brunnen (trekamarbrunnen) visade det sig att ingående ledning till brunnen var skadad och den är nu åtgärdad. Nivån i brunnen är nu i nivå med utloppsröret och därmed kan det påstådda läckaget avfärdas. Vad sedan gäller dimensioneringen av infiltrationen mäter denna över 35 m<sup>2</sup>, vilket får anses fullgott. Till överklagandet bifogas en skiss över avloppsanläggningen.

**Kommunstyrelsen** har beretts tillfälle att yttra sig över överklagandet och särskilt invändningen om att det påstådda läckaget nu kan avfärdas med hänsyn till vidtagen reparation. Kommunstyrelsen anför bl.a. följande. De vidhåller sitt beslut. Det är märkligt att ett skadat inloppsrör skulle vara orsaken till att det var låg spillvattennivå i trekamarbrunnen. Detta med tanke på att inloppsröret varit blött vid samtliga inspektioner vilket visar att trekamarbrunnen belastas med spillvatten.

Lite anmärkningsvärt är också att spillvattennivån i trekammarbrunnen har legat på exakt samma låga nivå vid tre olika inspektionstillfällen. Även om spillvattennivån i trekammarbrunnen ligger i nivå med utloppsröret ändrar inte detta bedömningen att avloppsanläggningen har sådana brister som gör att den inte kan anses uppfylla reningskraven enligt miljöbalken. Till yttrandet bifogas fotografier från inspektioner den 15 november 2018, den 2 september 2019 och den 8 maj 2020.

B. N. och R. N. beretts tillfälle att yttra sig över Kommunstyrelsens yttrande, men inte hörts av.

### **DOMSKÄL**

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut.

Det mark- och miljödomstolen har att ta ställning till är om kommunstyrelsen har haft fog för sitt beslut att från och med den 31 oktober 2023 förbjuda utsläpp av spillvatten från den befintliga avloppsanläggningen på fastigheten A.

Av kommunstyrelsens beslut framgår bl.a. att det på aktuell fastighet finns två bostadshus varav det ena används som permanentboende och det andra som fritidshus. Avloppsvattnet (WC och BDT-vatten) från de båda bostadshusen är anslutet till en gemensam avloppsanläggning. Avloppsvattnet leds till slamavskiljning i en trekammarbrunn av betong och sedan vidare till en markinfiltration som enligt fastighetsägarna byggdes om för mindre än 15 år sedan. Det finns dock inga uppgifter om den ombyggda infiltrationsanläggningen. För avloppsanläggningens utförande finns ett delegationsbeslut och en situationsplan från 1978.

#### Dimensionering av spridningsytan

Kommunstyrelsen har som skäl för beslutet bl.a. angett att dimensioneringen på spridningsytan i infiltrationen är för liten då den endast mäter 15 m<sup>2</sup>. Eftersom två bostäder är inkopplade på avloppsanläggningen ska den, enligt kommunstyrelsen, vara dimensionerad för att klara en belastning som förväntas vara från två hushåll.

Mark- och miljödomstolen gör härvid följande bedömning.

Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållsspillvatten (HVMFS 2016:17) är inte bindande men kan ge ledning för bedömningen av om avloppsanordningen är lämplig. Bedömningen av för vilket flöde anläggningen ska vara dimensionerad för bör ske med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Vad Havs- och vattenmyndigheten anfört i HVMFS 2016:17 om fem personekvivalenter och åretruntboende kan vara en utgångspunkt, men hänsyn bör även tas till omständigheter som t.ex. vattenförbrukning, hur mycket fastigheten används, vad som ansluts till anläggningen och användande av vattensnålteknik (jfr MÖD M 5622-13).

B. N. och R. N. har till överklagandet i mark- och miljödomstolen bifogat en skiss över avloppsanläggningen enligt vilken spridningsytan i infiltrationen mäter 36-40 m<sup>2</sup>. Domstolen noterar dock att de under handläggningens hos kommunstyrelsen lämnat in en betydligt mer detaljerad skiss över anläggningen. Enligt denna skiss mäter spridningsytan endast 15 m<sup>2</sup>. Detta, tillsammans med att den senare skissen lämnats in först i samband med överklagandet till mark- och miljödomstolen, medför enligt domstolen att den får anses ha ett lågt bevisvärde. Av utredningen i målet framgår således inte annat än att spridningsytan i den aktuella infiltrationen uppgår till 15 m<sup>2</sup>, dvs. hälften av vad kommunstyrelsen förespråkar för ett hushåll.

Av utredningen i målet framgår att B. N. och R. N. anfört att det sedan 1985 har varit i genomsnitt 2,2 personer bosatta på fastigheten och att infiltrationsanläggningen klarar den belastningen utan problem. Domstolen konstaterar därmed att belastningen på anläggningen är förhållandevis låg, trots att den belastas från två hushåll. Som framgått ovan nyttjas ett av de två bostadshusen på fastigheten dessutom endast som fritidsboende. Det saknas således tecken på att anläggningen inte skulle fungera tillfredsställande med sin nuvarande dimensionering för aktuellt nyttjande. Av utredningen i målet framkommer heller inget som tyder på att belastningen på anläggningen kommer att ändras inom en



överskådlig framtid. Om belastningen däremot skulle öka i framtiden kan saken hamna i ett annat läge. Mot bakgrund härav bedömer domstolen att anläggningens dimensionering av spridningsytan kan godtas.

#### Brister i avloppsanläggningen

Kommunstyrelsen har även som skäl för beslutet bl.a. angett att avloppsanläggningen har torrlagt utloppsrör och låg spillvattennivå i brunnen.

Anläggningen saknar även luftningsrör och det har observerats kväverik växtlighet i anslutning till den.

Mark- och miljödomstolen gör härvid följande bedömning.

I samband med inspektionen av anläggningen den 8 maj 2020 noterades inga tecken på att avloppsanläggningen var igensatt, ej eller några tecken på inläckage. Vidare såg mellanväggarna i slamavskiljaren hela och täta ut och varken slamflykt eller dålig lukt förekom. Även om anläggningen – som tillståndsprövades 1978 - uppnått en hög ålder bör ålder i sig, enligt domstolens bedömning, inte vara något skäl att döma ut denna. Inte heller avsaknad av luftningsrör utgör skäl till att förbjuda anläggningen om den i övrigt fungerar. Domstolen noterar även att det av kommunstyrelsens fotografier framgår att den kväverika växtlighet som observerats inte endast tycks växa vid anläggningen, utan på ett större område. Av handlingarna i målet framgår vidare att avloppsanläggningens infiltration lades om för mindre än 15 år sedan och att skadorna på inloppsröret har åtgärdats. Nivån i trekammarbrunnen är nu, enligt uppgift, i nivå med utloppsröret. Uppgiften om att det skadade inloppsröret skulle vara orsaken till den låga spillvattennivån i trekammabrunnen har förvisso ifrågasatts av kommunstyrelsen. Domstolen finner dock att så torde vara fallet eftersom det inte kan ha kommit in något/tillräckligt med vatten i brunnen på grund av skadan. Det har heller inte konstaterats att anläggningens funktion är bristfällig efter att dessa åtgärder vidtogs. Mot bakgrund härav finns således skäl att anta att den aktuella avloppsanläggningen, sedan aktuella åtgärder vidtagits, fungerar och uppfyller gällande krav på rening på ett sådant sätt att det får

anses visat att ett förbud - även med beaktande av försiktighetsprincipen i 2 kap. 3 § miljöbalken - är så ingripande att det överstiger nyttan med det.

Utifrån de åtgärder som vidtagits framgår också att mindre långtgående tillsynsåtgärder hade kunnat vidtas (nämligen de som vidtagits) för att nå föreskriven miljönytta. Därav framstår ett totalt förbud mot att använda anläggningen som en alltför ingripande åtgärd. Överklagandet ska därför bifallas och underinstansernas beslut upphävas.

**HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)**

Överklagande senast den 28 mars 2022. Prövningstillstånd krävs.

På mark- och miljödomstolens vägnar

Lars-Göran Bennmarker

---

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Lars-Göran Bennmarker, ordförande, och tekniska rådet Lars Edlund. Föredragande har varit beredningsjuristen Tove Larsson.